

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

135:3 • 2015

Visualising difference: objects, space and practice in early modern Europe, Stockholm, 10–12 Oktober 2014

Konferensen *Visualising difference* anordnades och organiserades av forskningsprojektet "Seeing and enacting social order: Cultures of difference in early modern Sweden (SESO)" och hölls på Nordiska museet i Stockholm 10–12 oktober 2014. Mötet möjliggjordes genom erhållna medel från Uppsala universitet, Nordiska museet och Riksbankens Jubileumsfond. Spridningen var stor: cirka sextio deltagare kom från museer, universitet och forskningsinstitut från åtta olika länder.

Konferensens syfte var att belysa hur sociala hierarkier och identitet knöts till föremål, rum och praktik i det tidigmoderna Europa. En viktig målsättning var att studera, analysera och diskutera de olika praktiska och konkreta metoderna som fanns för skapande och upprätthållande av social ordning under den aktuella perioden. Under de tre konferensdagarna avhandlades materiella, spatiala, symboliska, praktiska och performativa aspekter på social differentiering. Presentationerna berörde inte bara konstruktionen och visualiseringen av sociala skillnader, utan även det tillstånd av osäkerhet som rådde kring och raserandet av desamma.

Jasmine Kilburn-Toppin höll en presentation som lyfte fram spatiala och materiella aspekter på skräfester i det tidigmoderna London. Dessa fester var rituella tillställningar där statusskillnader och sociala hierarkier formades och artikulerades inom skräet, men som också utmanades. En skråmans position i skråets hierarki visualiserades även i det materiella, som till exempel via typen av material i hans bordsduk och servis och vilken mat han serverades. Lika viktigt som synligt material var hans placering i rummet och vid bordet. Dessa statusmarkörer, som tidigare varit oskrivna regler, började nedtecknas formellt från och med mitten av 1500-talet. Det var en utveckling som Kilburn-Toppin kopplar samman med ett växande antal skråmedlemmar.

Alex Kerner, som studerat de tidigmoderna européernas tidiga möten med Amerikas ursprungsbefolkning, fokuserade i sin presentation på den förvirring som uppstod när de anländande konfronterades med okända system för att uttrycka status. När de europeiska upptäckarna mötte den, enligt deras synsätt, nakna ursprungsbefolkningen, uppstod stor osäkerhet i fråga om differentiering. Att differentiera sig från indianerna var problematiskt. De kroppsliga skillnaderna uppfattades som ett bevis för en inneboende olikhet. Svårigheten låg i stället i att utläsa den sociala ordningen inom indianernas gemenskap. Européerna kunde inte förstå hur det var möjligt att avgöra vem som var vem i ett samhälle där ingen bar kläder.

Européerna behandlade indianernas nakna kroppar som varande i någon slags kulturellt vakuum, som oskrivna blad, genom att fysiskt klä dem i europeiska kläder omstöptes dem och fick spegla europeiska kulturella ideal. Man räknade med att indianerna själva skulle förstå den klädda kroppens överlägsenhet. Påklädandet av urbefolkningen sågs som ett kulturellt missionsarbete, som skulle hjälpa infödingarna till civilisation. Målet var att med hjälp av kläder begripliggöra den inhemska kulturen och dess sociala ordning för européerna själva.

Konferenstalarna gav också flera exempel på tillfällen då system för social differentiering totalt kollapsade, som till exempel Stefano Condorellis presentation, som lade fokus på jordbävningen i Sicilien år 1693. Att tiotusentals människoliv gick förlorade i samband med jordbävningen var förstås beklagligt, men den verkliga krisen blev det kaos och den sociala förvirring som följde. Folk ur de lägre klasserna, som flytt till städerna, började klä sig som stadsfolk, och nunnor, vilka i vanliga fall höll sig inom klostrens murar, sågs plötsligt röra sig helt öppet på gatorna. Dessa störningar av den rådande ordningen uppfattades som oerhört problematiska. Jordbävningen medförde visserligen inte någon bestående förändring av systemet, men den blottlade dess inneboende svagheter.

I det avslutande rundabordssamtalet diskuterades konferensens tema på en metanivå. Deltagarna noterade att fastän ämnesvalen ofta är välmotiverade, förblir orsakerna bakom valen att studera ämnet under just den tidigmoderna perioden outtalade. Också mer specifika frågor diskuterades, som till exempel svårigheterna med att använda föremål som historiska källor.

På konferensen avhandlades en mängd ämnen, från textilfärgning i Sverige till de spatiala aspekterna på brittiska örlogsskepp. I forskningen som presenterades var komparativa studier i stort sett helt frånvarande. De flesta hade undersökt specifika platser, händelser eller isolerade fenomen. Man kan fråga sig vad detta säger om det större forskningsfältet tidigmodern historia. För att summera, konferensen bjöd på många olika perspektiv som visar hur mångfacetterat ämnet är.

Uppsala universitet
Uppsala universitet

ELIAS HALL
ASTRID PAJUR